

ΕΝΟΤΗΤΑ 2

Η Αναπτυξιακή Στρατηγική για την περίοδο 2007-2013

2.1. Γενικό πλαίσιο

Το βασικό πλαίσιο ανάπτυξης του στρατηγικού σχεδιασμού για την παιδεία για την προγραμματική περίοδο 2007-2013 είναι το τετράπτυχο «Ανάπτυξη - Ανταγωνιστικότητα - Εκπαίδευση - Απασχόληση». Εντός αυτού του πλαισίου, η παιδεία αναδεικνύεται σε κρίσιμο παράγοντα. Η πολιτική αναζήτηση για ποιότητα ζωής για το κοινωνικό σύνολο στηρίζεται σε μια θεώρηση διαπνεύσιμη από τις αρχές μιας ευνομούμενης και σωστά οργανωμένης σε κράτος κοινωνίας, όπως είναι η ελληνική, που σύμφωνα με τον συνταγματικό της χάρτη, καταγράφει ως βασική προτεραιότητα την παιδεία, την παροχή αγωγής και γνώσης σε όλους. Το υψηλό επίπεδο της εκπαίδευσης και των παρεχόμενων δεξιοτήτων αποτελεί βασική προϋπόθεση για τη δημιουργία ενεργών πολιτών, την ένταξη τους στην αγορά εργασίας και στην κοινωνία γενικότερα.

Το πολιτικό υπόβαθρο για την ανάπτυξη μιας τέτοιας στρατηγικής έχει ήδη διαμορφωθεί σε εθνικό και ευρωπαϊκό επίπεδο.

Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, στα Συμπεράσματα της Εαρινής Συνόδου του (23-24.3.2006), δήλωσε ότι η εκπαίδευση και η επαγγελματική κατάρτιση αποτελούν κρίσιμους παράγοντες για την ανάπτυξη μιας μακροπρόθεσμης δυναμικής της Ευρωπαϊκής Ένωσης για ανταγωνιστικότητα και κοινωνική συνοχή. Η αριστεία και η καινοτομία σε όλα τα επίπεδα εκπαίδευσης και κατάρτισης είναι από τα βασικότερα ζητούμενα της Ευρωπαϊκής πολιτικής. Πρέπει να υπάρξουν μεταρρυθμίσεις ώστε να αυξηθεί η αποτελεσματικότητα των εκπαιδευτικών συστημάτων. Η ανώτατη εκπαίδευση και η δια βίου μάθηση αποτελούν προτεραιότητες έτσι ώστε όλοι οι ευρωπαίοι πολίτες να μπορούν να αποκτούν δεξιότητες και προσόντα, τα οποία θα τους βοηθούν να κινούνται, να ενσωματώνονται και να αναπτύσσονται στην ευρωπαϊκή κοινωνία και οικονομία.

Παράλληλα, στο Εθνικό Πρόγραμμα Μεταρρυθμίσεων 2005-2008 για την Ανάπτυξη και την Απασχόληση που υπέβαλλε η Ελληνική Κυβέρνηση στην Ευρωπαϊκή Ένωση, αποτυπώνεται σαφώς η έμφαση στον ανθρωποκεντρικό χαρακτήρα της αναπτυξιακής πολιτικής και δραστηριότητας. Η ανάδειξη της κοινωνίας της γνώσης σε βασικό πυλώνα της εθνικής μεταρρυθμιστικής στρατηγικής αποτυπώνεται σαφώς με την έμφαση σε μέτρα επένδυσης στο ανθρώπινο κεφάλαιο, καθώς τίθενται στόχοι όπως η αύξηση της δημόσιας δαπάνης για την εκπαίδευση, η ενίσχυση της ευελιξίας και της συνοχής του εκπαιδευτικού συστήματος, η ανάδειξη της ποιότητας και της αποτελεσματικότητας του, μέσω της αποκέντρωσης, της μείωσης της γραφειοκρατίας και της εφαρμογής της αξιολόγησης σε όλα τα επίπεδα της εκπαίδευσης. Η αξιοποίηση των νέων τεχνολογιών όχι μόνο ως αντικείμενο αλλά και ως μέσο διδασκαλίας είναι βασική παράμετρος του σχεδιασμού, στα πλαίσια της συνολικότερης Ψηφιακής Στρατηγικής της χώρας. Η έρευνα και η καινοτομία αποκτούν ένα νέο θεσμικό πλαίσιο οργάνωσης και λειτουργίας, όπου το εκπαιδευτικό σύστημα, μέσω των ιδρυμάτων ανώτατης εκπαίδευσης, έχει καθοριστική συμβολή για την ανάπτυξη της βασικής και της εφαρμοσμένης έρευνας και τη διάχυση τους στον επιχειρηματικό χώρο. Η δια βίου μάθηση αναδεικνύεται σε βασική κυβερνητική επιλογή ώστε να υπάρχει αφενός η παροχή γνώσης που διαμορφώνει την προσωπικότητα του σύγχρονου ενεργού πολίτη και αφετέρου η παροχή δεξιοτήτων που να βελτιώνουν τη διαδικασία σύζευξης μεταξύ προσφοράς και ζήτησης εργασίας και τη μείωση της ανεργίας, η οποία στην Ελλάδα έχει έντονα διαρθρωτικά χαρακτηριστικά.

Οι ανωτέρω στρατηγικές κατευθύνσεις και επιλογές έχουν διαμορφωθεί στα πλαίσια ενός συγκεκριμένου αναπτυξιακού προτύπου που έχει υιοθετήσει η Ελληνική Κυβέρνηση, για την Κοινωνία της Γνώσης και την Καινοτομία, όπως περιγράφεται στο Εθνικό Στρατηγικό Πλαίσιο Αναφοράς 2007-2013. Στο πλαίσιο του ΕΣΠΑ, οι επενδύσεις για την εκπαίδευση ανέρχονται σε 3,3 δις. ευρώ δημόσιας δαπάνης (μέσω του ΕΠ Εκπαίδευση και Δια βίου Μάθηση και των ΠΕΠ της περιόδου 2007-2013). Επιπλέον χρηματοδοτική προσπάθεια με εθνικούς πόρους θα καταβληθεί έτσι ώστε σταδιακά μέχρι το 2013, οι δαπάνες για την εκπαίδευση ως ποσοστό του ΑΕΠ να προσεγγίσουν τον ευρωπαϊκό μέσο όρο λαμβάνοντας υπόψη το ΕΠΜ και τις αντίστοιχες συστάσεις.

Ο βασικός στόχος ανάδειξης της Ευρωπαϊκής Ένωσης ως της πλέον ανταγωνιστικής οικονομίας σε παγκόσμιο επίπεδο, η οποία θα στηρίζει την πρωτοπορία της στην γνώση, αποτελεί τον καταλύτη για την αναγνώριση της παιδείας ως το βασικότερο μέσο επίτευξης της κοινωνικής συνοχής και στήριξης του Ευρωπαϊκού κοινωνικού μοντέλου. Στο πλαίσιο του στόχου αυτού έχουν ήδη αναδειχθεί, σε ευρωπαϊκό επίπεδο, τα ποσοτικοποιημένα δεδομένα, οι δείκτες, και οι θεματικές περιοχές που τεκμηριώνουν την πρόοδο για την επίτευξή του.

Οι δείκτες αυτοί θέτουν ως ορόσημο το έτος 2010, και ως προς την εκπαίδευση είναι πέντε και αποτυπώνονται στον ακόλουθο πίνακα, ο οποίος στηρίζεται στα πλέον πρόσφατα διαθέσιμα στοιχεία της Ευρωπαϊκής Επιτροπής (Έκθεση Προόδου 2006, SEC (2006)639, 16.5.2006):

Στόχοι Λισσαβόνας 2010 (ειδικά για εκπαίδευση)	Μ.Ο. (ΕΕ 25)	Ελλάδα	Στόχος ΕΣΠΑ 2013	Στόχος ΕΕ για το 2010
Πρώρη εγκατάλειψη σχολείου (σε % μαθητών)	14,9%	13%	10%	10%
Ολοκλήρωση Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης (σε %μαθητών)	77%	83%	86%	85%
Βασικές Δεξιότητες (ποσοστό μαθητών με χαμηλές δεξιότητες – PISA επίπεδο 1)	19,8%	25,2%	-	15,5%
Αποφοίτηση Ανώτατης Εκπαίδευσης σε Μαθηματικά, Θετικές Επιστήμες και Τεχνολογία (σε % κατοίκων ηλικίας 20- 29 ετών)	12,5%	Δεν τηρούνται στοιχεία1	-	15%

Συμμετοχή σε προγράμματα Δια Βίου Μάθησης (σε % γενικού πληθυσμού ηλικίας 25-64)	10,8%	1,8%	6%	12,5%
--	-------	------	----	-------

Οι απόφοιτοι σε MST (ISCED 5A, 5B and 6), ως ποσοστό όλων των αποφοίτων ανώτατης εκπαίδευσης αποτελούν το 27,3% (Eurostat, 2004), όταν το αντίστοιχο ποσοστό είναι 23,6% στην ΕΕ25 ενώ το 40,1% των αποφοίτων μαθηματικών, θετικών και επιστημών τεχνολογίας (MST) είναι γυναίκες (Eurostat, 2004), γεγονός που καταδεικνύει την ύπαρξη σχετικής ισορροπίας μεταξύ ανδρών και γυναικών.

Όπως προκύπτει από τα στοιχεία αυτά η Ελλάδα βρίσκεται άνω του μέσου όρου της Ε.Ε. ως προς την πρόωρη εγκατάλειψη του σχολείου και ως προς την ολοκλήρωση της β' βάθμιας εκπαίδευσης. Αντίθετα, υπολείπεται του ευρωπαϊκού μέσου όρου στα θέματα των βασικών δεξιοτήτων και της δια βίου μάθησης.

Στο πλαίσιο της στρατηγικής για την Παιδεία εντάσσονται και οι προσπάθειες για την επίτευξη προόδου αναφορικά με τους στόχους της Λισσαβόνας. Προς την κατεύθυνση αυτή θα ενταθούν οι προσπάθειες για μείωση του ποσοστού πρόωρης εγκατάλειψης του σχολείου από το 13,3% στο 10%, αύξηση του ποσοστού ολοκλήρωσης της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης από 84% σε 86% και αύξηση του ποσοστού συμμετοχής στη δια βίου μάθηση από 1,8% σε 6%. Αναφορικά με το ποσοστό αποφοίτησης και το ποσοστό μαθητών με χαμηλές δεξιότητες θα γίνουν προσπάθειες για την κάλυψη της μισής απόστασης σε σχέση με τη στοχοθέτηση για το 2010.

Αυτοί οι ποσοτικοί στόχοι δεν νοούνται ως απλά στατιστικά μεγέθη, αλλά ως δείκτες ποιοτικής ενίσχυσης των εκπαιδευτικών συστημάτων στα Κράτη Μέλη. Πρόκειται για μια έγκαιρη προειδοποίηση, η αξιοποίηση της οποίας μπορεί να αλλάξει την κατάσταση και να προσεγγιστούν οι τεθέντες στόχοι. Τα ποσοτικά δεδομένα αποτελούν σημεία εκκίνησης της νέας βελτιωτικής προσπάθειας της Ελλάδας. Είναι προφανές ότι η Ελλάδα παραμένει προσηλωμένη στη στρατηγική της Λισσαβόνας για τη δημιουργία μιας Ευρωπαϊκής Κοινωνίας Ευημερίας που να στηρίζεται στη Γνώση και υποστηρίζει την ανάδειξη της εκπαίδευσης ως κινητήριου μοχλού για την υλοποίησή της. Οι μεταρρυθμίσεις που προβλέπονται στο πλαίσιο της στρατηγικής της Λισσαβόνας είναι μακροπρόθεσμες, και απαιτούν μεγάλα περιθώρια χρόνου και πόρων. Αποτελεί, λοιπόν, σημαντική ευκαιρία η προγραμματική περίοδος 2007-2013, ώστε να υλοποιηθούν οι μεταρρυθμιστικές δράσεις που θα καταστήσουν τους στόχους πραγματικότητα.

2.2. Η συνολική στρατηγική προσέγγιση για την παιδεία

Σε μια περίοδο ευρύτερων αλλαγών στην Ευρώπη αλλά και διεθνώς, η εκπαίδευση και η επαγγελματική κατάρτιση βρίσκονται στην καρδιά της Στρατηγικής της Λισσαβόνας (ΣΤΛ) και διαδραματίζουν έναν κρίσιμο ρόλο, καθώς όχι μόνο συμβάλλουν στην τρέχουσα κοινωνική, πολιτική, οικονομική και πολιτιστική ανάπτυξη, αλλά και στη θεμελίωση του πνεύματος, της γνώσης,

των δεξιοτήτων και ανθρώπινων πόρων προκειμένου να αντιμετωπιστούν οι **προκλήσεις του μέλλοντος**.

Σύμφωνα με τη ΣτΛ, ο στρατηγικός στόχος της Ένωσης έγκειται στο να βοηθήσει τα κράτη μέλη να βελτιώσουν την ποιότητα και την αποτελεσματικότητα των συστημάτων εκπαίδευσης και κατάρτισης, να εξασφαλίσουν την πρόσβαση όλων στα συστήματα αυτά και να τα καταστήσουν ανοικτά προς το γενικό πληθυσμό.

Οι **βασικές προκλήσεις** για τα ευρωπαϊκά συστήματα εκπαίδευσης και επαγγελματικής κατάρτισης περιλαμβάνουν το συνδυασμό της αριστείας και της αποδοτικότητας με την ισότητα, την καινοτομία, τις δημογραφικές αλλαγές και τη μετανάστευση. Τα ευρωπαϊκά συστήματα εκπαίδευσης και κατάρτισης μπορούν να επαναπροσδιοριστούν ώστε να αντιμετωπίσουν τις οικονομικές και τις κοινωνικοπολιτιστικές προκλήσεις και να συνδυάσουν την αποδοτικότητα με την ποιότητα και την ισότητα. Σε αυτό το πλαίσιο πρέπει να καταβληθεί προσπάθεια ώστε να μην υπάρξουν αποκλεισμοί και τα συστήματα δια βίου μάθησης, πρέπει να εξασφαλίζουν ότι δεν υπάρχουν αδιέξοδα. Η ανακοίνωση της Επιτροπής το 2006 αναφορικά με την Αποδοτικότητα και την Ισότητα στα Ευρωπαϊκά Συστήματα Εκπαίδευσης και Κατάρτισης κατέδειξε ότι οι στόχοι αποδοτικότητας και ισότητας είναι συμβατοί και μπορούν να ενισχυθούν αμοιβαία.

Η εθνική στρατηγική για την εκπαίδευση και την επαγγελματική κατάρτιση εστιάζει στην ανάγκη ανάπτυξης και εφαρμογής πολιτικών σε εθνικό και περιφερειακό επίπεδο με τρόπο που θα επιτρέψει την ανάπτυξη ενός σύγχρονου, ευέλικτου, δυναμικού, ανταγωνιστικού, αποδοτικού και δίκαιου συστήματος εκπαίδευσης και επαγγελματικής κατάρτισης, στο πλαίσιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, το οποίο θα είναι προσαρμοσμένο και θα ανταποκρίνεται στις σύγχρονες συνθήκες, ανάγκες και προσκλήσεις.

Στόχος είναι η αύξηση της ποσότητας, της ποιότητας και της αποτελεσματικότητας των επενδύσεων στο ανθρώπινο κεφάλαιο προκειμένου να αναβαθμιστεί το ελληνικό σύστημα εκπαίδευσης και επαγγελματικής κατάρτισης
--

Οι διαπιστώσεις που έχουν γίνει στο πρώτο κεφάλαιο σχετικά με τις δυνατότητες, τις αδυναμίες, τις ευκαιρίες και τις απειλές που υπάρχουν στο ελληνικό εκπαιδευτικό σύστημα, οδηγούν στη διαμόρφωση μιας συγκεκριμένης εθνικής στρατηγικής για την παιδεία, η οποία εδράζεται στη Στρατηγική της Λισσαβόνας και περιγράφεται σε αυτό το κεφάλαιο.

Η έμφαση στην **ποιότητα** αναφέρεται σε **όλες τις βαθμίδες εκπαίδευσης**. Πρωταρχικός στόχος αυτής της στρατηγικής είναι η δημιουργία ενός εκπαιδευτικού συστήματος υψηλής ποιότητας, που θα αντικατοπτρίζει ένα σημείο ισορροπίας μεταξύ των οικονομικών και των κοινωνικο-πολιτιστικών στόχων της μάθησης. Ένα σύστημα όπου η παροχή εκπαίδευσης και γνώσης θα στοχεύει στη διαμόρφωση ολοκληρωμένων προσωπικοτήτων και ανθρώπων ικανών να

ανταποκριθούν στις απαιτήσεις του σύγχρονου κοινωνικού και οικονομικού περιβάλλοντος.

Η στρατηγική προσέγγιση αυτή λαμβάνει επίσης υπόψη τις προκλήσεις που έχουν επισημανθεί από τις Συστάσεις του Συμβουλίου του 2007 (6465/07).

Η **περαιτέρω αύξηση των επενδύσεων στην εκπαίδευση** αποτελεί σημαντική προτεραιότητα για την Ελλάδα προκειμένου να επιτευχθεί ο εθνικός στόχος για προσέγγιση των δαπανών για την εκπαίδευση στον ευρωπαϊκό μέσο όρο. Μια γενναιόδωρη εθνική επένδυση μαζί με τη βοήθεια του ΕΚΤ και του ΕΤΠΑ θα αποτελέσουν τους τρεις χρηματοδοτικούς πυλώνες, που θα υποστηρίξουν τη συνολική στρατηγική εκπαίδευσης στη χώρα. Σε αυτό το πλαίσιο, μέσω της εφαρμογής της **εθνικής στρατηγικής για την εκπαίδευση και τη δια βίου μάθηση**, η Ελλάδα προγραμματίζει τα ακόλουθα:

- **Να αναδείξει την ποιότητα της προσχολικής εκπαίδευσης**, αφού τα θεμέλια για την μετέπειτα επιτυχημένη απόκτηση της γνώσης και των δεξιοτήτων εντοπίζονται στα πρώιμα χρόνια της ζωής. Η επένδυση στην ποιοτική προσχολική εκπαίδευση είναι κρίσιμη καθόσον αφενός σε αυτήν τίθενται τα θεμέλια για την μεταγενέστερη μάθηση και τα επιτεύγματα, και αφετέρου επειδή αποτελεί τον αποτελεσματικότερο τρόπο για την διάρρηξη τυχόντων κοινωνικοοικονομικών μειονεκτημάτων. Έρευνες επιβεβαιώνουν ότι η προσχολική εκπαίδευση δημιουργεί υψηλότερα ποσοστά συμμετοχής σε προγράμματα δια βίου μάθησης, ειδικά για άτομα ευάλωτων κοινωνικά ομάδων και τα αποτελέσματα από την επένδυση στην προσχολική αγωγή αθροίζονται με την πάροδο του χρόνου.
- **Να ενισχύσει τη λειτουργία και να βελτιώσει την ποιότητα των ολοήμερων σχολείων και ολοήμερων νηπιαγωγείων**. Με πρόσθετο σχολικό χρόνο βελτιώνονται οι γλωσσικές ικανότητες των μαθητών και ενισχύεται η προθυμία τους για μάθηση, περιορίζεται η σχολική διαρροή και δίνεται η δυνατότητα για συμφιλίωση της επαγγελματικής και οικογενειακής ζωής.
- Η **δευτεροβάθμια εκπαίδευση**, η οποία αποτελεί το στάδιο, στο οποίο ο μαθητικός πληθυσμός αγγίζει την εκπαιδευτική ωριμότητα, απαιτεί ιδιαίτερη προσοχή. Το υψηλό ποσοστό συμμετοχής στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση επιβάλλει σημαντικές παρεμβάσεις στα προγράμματα σπουδών κατά τέτοιο τρόπο, ώστε αυτό το ποσοστό όχι μόνο να διατηρηθεί, αλλά και να αυξηθεί. Παράλληλα, ο απόφοιτος γενικών σπουδών δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης πρέπει να είναι σε θέση, χωρίς περαιτέρω δαπάνες σε συμπληρωματικά φροντιστηριακά, εξωσχολικά μαθήματα είτε να έχει πρόσβαση στην τριτοβάθμια εκπαίδευση είτε να στραφεί σε προγράμματα αρχικής επαγγελματικής κατάρτισης είτε να ενταχθεί στην αγορά εργασίας.

- **Να περιορισθεί περαιτέρω η εκπαιδευτική αποτυχία, η πρόωρη εγκατάλειψη του σχολείου και οι ανεπαρκείς βασικές δεξιότητες.** Η καταπολέμηση της εγκατάλειψης του σχολείου θα πραγματοποιηθεί μέσω κρίσιμων επεμβάσεων σε ολόκληρο το φάσμα του συστήματος της υποχρεωτικής εκπαίδευσης, ώστε να καταστεί το εκπαιδευτικό σύστημα ελκυστικότερο, ειδικά στους μαθητές που ανήκουν σε ευάλωτες κοινωνικά ομάδες. Έγκαιρη διάγνωση ανεπαρκών δεξιοτήτων και γνώσεων, ευέλικτο πρόγραμμα σπουδών, κατάλληλος σχολικός επαγγελματικός προσανατολισμός και πρόσφορα εργαλεία για δράση (ειδικότερα πρόσθετη διδακτική στήριξη) είναι μεγάλης σπουδαιότητας για την πολιτική της εκπαίδευσης.
- **Να αυξηθεί η ελκυστικότητα και η ποιότητα της επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης.** Να υποστηριχθεί η μεταρρύθμιση της δευτεροβάθμιας επαγγελματικής εκπαίδευσης, μέσω της ενσωμάτωσης των βασικών μέτρων που υιοθετούνται σε ευρωπαϊκό επίπεδο. Η πραγματική και ουσιαστική αναβάθμιση της ελκυστικότητας και της ποιότητας της επαγγελματικής εκπαίδευσης σε σύγκριση με τη δευτεροβάθμια γενική εκπαίδευση αποτελεί ένα βασικό στόχο της στρατηγικής για την περίοδο 2007-2013.
- **Να διευκολυνθεί η εφαρμογή πιστοποίησης των γνώσεων μέσω των εθνικών και ευρωπαϊκών πλαισίων πιστοποίησης προσόντων** έτσι ώστε η τυπική επαγγελματική εκπαίδευση να αποτελεί μια αξιόπιστη επιλογή για όσους επιλέγουν ταχύτερο δρόμο για την ένταξή τους στην αγορά εργασίας. Η ανάπτυξη και η αναβάθμιση των επαγγελματικών περιγραμμάτων και προδιαγραφών, η βελτίωση των προγραμμάτων σπουδών, η ανάπτυξη των συστημάτων διασφάλισης της ποιότητας, η πιστοποίηση της γνώσης και η μεταφορά πιστωτικών μονάδων θα επιτρέψουν στους νέους, που επιλέγουν την επαγγελματική εκπαίδευση και κατάρτιση για να αποκτήσουν δεξιότητες και επαγγελματικά προσόντα, να βελτιώσουν σημαντικά τις προοπτικές επαγγελματικής τους αποκατάστασης. Αυτό είναι σημαντικό για την προώθηση της **ισότητας** καθώς πολλοί άτομα από λιγότερο ευνοημένες ομάδες επιλέγουν να αποκτήσουν τις δεξιότητές τους με μη τυπική ή άτυπη μάθηση. Η εξασφάλιση ότι η προτέρα μάθηση αναγνωρίζεται και ότι τα "αδιέξοδα" στη μάθηση αίρονται, αποτελεί προτεραιότητα που σχετίζεται τόσο με την αποδοτικότητα όσο και με την ισότητα.
- Ένας βασικός στόχος τόσο για την πρωτοβάθμια όσο και για τη δευτεροβάθμια εκπαίδευση είναι να προσαρμοστεί η διδακτική πρακτική στη σύγχρονη πραγματικότητα (π.χ. ανάπτυξη της οικολογικής συνείδησης). Ο στόχος είναι για τους μεμονωμένους μαθητές να συμμετέχουν ενεργά στην εκπαιδευτική διαδικασία, μέσω των μεθόδων διδασκαλίας που υποκινούν την επιθυμία τους να μάθουν. Οι νέες τεχνολογίες παρέχουν αυξημένες δυνατότητες σε αυτήν την κατεύθυνση,

και επομένως η ενσωμάτωσή τους στην εκπαιδευτική διαδικασία αποτελεί συστατικό στοιχείο της στρατηγικής. Αυτό θα βοηθήσει να καταστεί το εκπαιδευτικό σύστημα πιο ευέλικτο, κυρίως αυξάνοντας την κάθετη και την οριζόντια κινητικότητα.

- **Να βελτιωθεί περαιτέρω η ποιότητα της επιμόρφωσης των εκπαιδευτικών** (της αρχικής αλλά και της ενυπηρεσία). Επίσης πρέπει να παρέχεται στους εκπαιδευτικούς περισσότερη κοινωνική αναγνώριση από όλους (κοινωνία, κυβέρνηση, κοινωνικοί εταίροι), αλλά και ταυτόχρονα η κατάλληλη ανταμειβή για το λειτούργημά τους. Οι σημαντικότεροι παράγοντες για την ποιότητα, την αποτελεσματικότητα και την ισότητα στην εκπαίδευση και την επαγγελματική κατάρτιση είναι η ποιότητα, η εμπειρία και το κίνητρο των **εκπαιδευτικών** και οι παιδαγωγικές μέθοδοι που χρησιμοποιούν. Η επιτυχής εφαρμογή οποιουδήποτε σχεδίου βελτίωσης στον τομέα της εκπαίδευσης προϋποθέτει ένα κατάλληλα επιμορφωμένο και καταρτισμένο εκπαιδευτικό δυναμικό. Οι εξειδικευμένες δραστηριότητες επιμόρφωσης των εκπαιδευτικών σε μια σειρά θεμάτων (π.χ. νέες τεχνολογίες, παιδαγωγική) θα εξοπλίσουν το διδακτικό προσωπικό της πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης με την απαραίτητη γνώση αναβαθμίζοντας την εκπαιδευτική διαδικασία μια ζωννή και διαδραστική προσπάθεια στην οποία θα εμπλέκονται όχι μόνο οι ίδιοι αλλά και οι μαθητές.
- Να δοθεί **μεγαλύτερη αυτονομία και περισσότερες αρμοδιότητες στα σχολεία**. Σε μια τέτοια στρατηγική προσέγγιση, υπάρχει προφανής ανάγκη για τημια συστηματική υποστήριξη τους μέσω της δημιουργίας των εργαλείων που θα επιτρέψουν μια αποτελεσματικότερη αποκέντρωση του εκπαιδευτικού συστήματος, σε συνεργασία με τις αρμόδιες αρχές.
- Επίσης, οι βασικοί συντελεστές συμπεριλαμβανομένων των κοινωνικών εταίρων, των ΜΚΟ και κατά περίπτωση των περιφερειακών διοικήσεων και των δήμων, θα πρέπει να διαδραματίσουν σημαντικό ρόλο στην εφαρμογή μιας τέτοιας στρατηγικής εκπαίδευσης και δια βίου μάθησης.
- **Να ενθαρρυνθεί και να καλλιεργηθεί μια κουλτούρα αξιολόγησης**. Προκειμένου να αναπτυχθούν αποτελεσματικές μακροπρόθεσμες πολιτικές που να βασίζονται σε τεκμηριωμένα στοιχεία, απαιτείται να κατανοήσουν οι λήπτες αποφάσεων τι συμβαίνει μέσα στα συστήματά τους με το να ενθαρρύνουν την κουλτούρα της αξιολόγησης. Μια βασική επιλογή σε αυτήν την κατεύθυνση είναι η διαδικασία διασφάλισης ποιότητας, με τις λειτουργίες αξιολόγησης, προκειμένου να δοθεί έμφαση στο επίπεδο των ποιοτικών χαρακτηριστικών του ελληνικού εκπαιδευτικού συστήματος. Η συνεχής καταγραφή της αξιολογικής απόδοσης θα καταστήσει δυνατές και αποτελεσματικότερες τις απαιτούμενες διορθωτικές επεμβάσεις. Σε αυτή την διαδικασία, η Ελλάδα (όπως όλα τα κράτη μέλη) χρειάζεται να ανοίξει διαύλους επικοινωνίας για την

οργάνωση και διεξαγωγή σχετικών ερευνών, χρειάζεται δηλαδή όχι μόνο μια στατιστική υποδομή ικανή να συγκεντρώνει τα απαραίτητα ευρήματα, αλλά και μηχανισμούς αξιολόγησης και αποτίμησης των εφαρμοζόμενων πολιτικών.

- Η τριτοβάθμια εκπαίδευση είναι ένας ειδικός τομέας για παρεμβάσεις. Η πρόσφατη μεταρρύθμιση ενίσχυσε σημαντικά την αυτοδιαχείριση των ιδρυμάτων τριτοβάθμιας εκπαίδευσης και οργάνωσε ορθολογικά τις διοικητικές, εκπαιδευτικές και ερευνητικές λειτουργίες τους, με την εφαρμογή ενός προτύπου για τον προγραμματισμό των σχετικών δραστηριοτήτων, που στόχευαν στη μεγαλύτερη ευελιξία σχετικά με την εφαρμογή των εκπαιδευτικών και ερευνητικών τους προγραμμάτων. Ο αρχικός στόχος είναι να αναπτυχθεί ένα υψηλό επίπεδο σπουδών τόσο για τις προπτυχιακές σπουδές όσο και για τις μεταπτυχιακές. Η ερευνητική εμβάθυνση στην επιστημονική γνώση είναι ο μόνος τρόπος βελτίωσης της συμβολής της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης στην ανταγωνιστικότητα της οικονομίας και της κοινωνικής συνοχής, σε εθνικό και ευρωπαϊκό επίπεδο. Η ευελιξία σε κάθε πτυχή της λειτουργίας των ιδρυμάτων τριτοβάθμιας εκπαίδευσης είναι μια πτυχή της ποιότητας που θα αξιολογηθεί και στόχος παραμένει για την τριτοβάθμια εκπαίδευση η ικανότητά της να δράσει καταλυτικά στην προσπάθεια ανάπτυξης της χώρας.
- Επιπλέον, έμφαση θα δοθεί στο κύριο χαρακτηριστικό της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης, το οποίο είναι ότι συνδυάζει τη μετάδοση της γνώσης με τη δημιουργία γνώσης. Η έρευνα (θεωρητική και εφαρμοσμένη) και η καινοτομία είναι στοιχεία στα οποία θα δοθεί ειδική βαρύτητα στα πλαίσια της στρατηγικής για την περίοδο 2007-2013. Η προσπάθεια δεν θα περιοριστεί στην επισήμανση και την υποστήριξη του εγχώριου ερευνητικού δυναμικού, αλλά θα έχει μια έντονα εξωστρεφή φύση, προκειμένου να προσελκυσθούν ερευνητές από το εξωτερικό, οι οποίοι με την τεχνογνωσία και την εμπειρία τους θα συμβάλλουν στην ανάπτυξη της ερευνητικής δραστηριότητας.
- **Παροχή καλύτερων ευκαιριών για την εκπαίδευση ενηλίκων.** Με δεδομένο ότι ο πληθυσμός γηράσκει, καλύτερες ευκαιρίες για την εκπαίδευση ενηλίκων είναι σημαντικές και για την ισότητα αλλά και για την αποδοτικότητα, ειδικά για να κινητοποιήσουν τους ανειδίκευτους ή τους ανεπαρκώς ειδικευμένους και να τους βοηθήσουν να προσαρμοστούν καλύτερα στη μεταβαλλόμενη αγορά εργασίας. Η συμμετοχή των ενηλίκων στη δια βίου μάθηση στην Ελλάδα είναι μια από τις χαμηλότερες στην ΕΕ-25. Οι ευκαιρίες δια βίου εκπαίδευσης για το ενήλικο τμήμα του πληθυσμού παραμένουν περιορισμένες, παρά την αύξηση τους τα τελευταία χρόνια.
- Η προσέλκυση του ενήλικου πληθυσμού στα προγράμματα της δια βίου μάθησης μέσω της παροχής κινήτρων, αποτελεί μια βασική στρατηγική

επιλογή. Δεδομένων των γεωγραφικών ιδιαιτεροτήτων της Ελλάδας (μια χώρα που έχει νησιά αλλά και βουνά), οι οποίες προκαλούν δυσκολίες πρόσβασης στα σημεία απόκτησης γνώσης, η αξιοποίηση των δυνατοτήτων των νέων τεχνολογιών για σύγχρονη και ασύγχρονη εξ αποστάσεως εκπαίδευση είναι μια σημαντική προτεραιότητα. Ο νόμος 3369/2005 σχετικά με τη δια βίου μάθηση θα εφαρμοστεί αποτελεσματικά. Αυτό θα βοηθήσει να γεφυρωθούν τα σημερινά χάσματα και θα παρέχει καλύτερες ευκαιρίες δια βίου μάθησης στους ενήλικους, συμπεριλαμβανομένων των αποκαλούμενων "μη παραδοσιακών" εκπαιδευομένων, δηλαδή ατόμων με λίγα προσόντα, πιο ηλικιωμένων εργαζομένων και μεταναστών

- **Να βελτιωθεί η ποιότητα και ανταποκρισιμότητα του εκπαιδευτικού συστήματος στις ανάγκες της αγοράς εργασίας.** Η σύνδεση του εκπαιδευτικού συστήματος με την αγορά εργασίας σημαίνει απλά την κοινά αποδεκτή άποψη ότι το περιεχόμενο της γνώσης και γενικά των προσόντων που αποκτούνται με την εκπαιδευτική διαδικασία πρέπει να ανταποκρίνονται στις ανάγκες και την ζήτηση που διαμορφώνονται στην αγορά εργασίας.
- Αυτός είναι ο λόγος για τον οποίο η **υποστήριξη των ολοκληρωμένων προγραμμάτων επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης και επαγγελματικού προσανατολισμού** είναι κεντρικά σημεία στο στρατηγικό προγραμματισμό για την περίοδο 2007-2013. Επιπλέον, η εξοικείωση των μαθητών και των σπουδαστών με τις συνθήκες της αγοράς εργασίας έχει αποδειχθεί επιτακτική ανάγκη. Συνεπώς, σχέδια για μάθηση σε ρεαλιστικό περιβάλλον για απόκτηση εργασιακής εμπειρίας, μαζί με τα προγράμματα υποστήριξης για την ανάπτυξη επιχειρηματικού πνεύματος, είναι στοιχεία που συμπληρώνουν τη στρατηγική προσέγγιση της νέας περιόδου προγραμματισμού.
- Ενώ στα πλαίσια της στρατηγικής της Λισσαβόνας η σύνδεση του εκπαιδευτικού συστήματος με την αγορά εργασίας είναι σημαντική, η **μάθηση κρίνεται ως σημαντικότερη από την ανάπτυξη, την απασχολησιμότητα και την ένταξη στην αγορά εργασίας.** Η εκπαίδευση και η κατάρτιση σχετίζονται με την ενεργό συμμετοχή του πολίτη, την ατομική αυτοπραγμάτωση, την κοινωνική ενσωμάτωση και την κοινωνική συνοχή. Το γενικό πολιτικό πλαίσιο θα διαποτιστεί από τις αρχές της επαρκούς αναγνώρισης και προσοχής των κοινωνικο-πολιτιστικών στόχων της μάθησης.
- **Να συνεχισθεί η προσπάθεια μείωσης των εκπαιδευτικών ανισοτήτων και του αποκλεισμού.** Όλα τα ευρωπαϊκά εκπαιδευτικά συστήματα, σε μεγαλύτερο ή μικρότερο βαθμό, χαρακτηρίζονται από τις δεδομένες εκπαιδευτικές ανισότητες που απεικονίζουν, αναπαράγουν και διαπλέκονται με τις κοινωνικοοικονομικές ανισότητες. Τα άτομα που

εγκαταλείπουν πρόωρα το σχολείο όπως είναι οι φτωχοί, οι άστεγοι, τα άτομα με ειδικές ανάγκες, τα άτομα με ανεπαρκή προσόντα, οι ηλικιωμένοι εργαζόμενοι, οι άνεργοι, οι άνθρωποι που επανεντάσσονται στην αγορά εργασίας, οι μετανάστες, οι πρόσφυγες και τα άτομα εθνικών μειονοτήτων είναι οι πιο ευάλωτοι και άμεσα θιγόμενοι από τις εκπαιδευτικές ανισότητες. Οι προσπάθειες καταπολέμησης της αναπηρίας και των κοινωνικών μειονεκτημάτων μεταξύ των πιο ευάλωτων τμημάτων του σχολικού πληθυσμού θα συνεχιστούν, συμπεριλαμβάνοντας μέτρα οικονομικής βοήθειας (π.χ. υποτροφίες) για τις ευάλωτες κοινωνικά ομάδες.

- **Ανάπτυξη δια-τομεακών προσεγγίσεων** για τη σύνδεση των πολιτικών εκπαίδευσης και κατάρτισης με αυτές που σχετίζονται με την απασχόληση, την κοινωνική ενσωμάτωση, τη νεολαία, την υγεία, την κατοικία, την υγεία και τις κοινωνικές υπηρεσίες. Ενώ η εκπαίδευση και η κατάρτιση αποτελούν σημαντικά δομικά στοιχεία, οι πολιτικές πρωτοβουλίες σε αυτόν τον τομέα δεν είναι καθαυτές επαρκείς. Οι πολιτικές εκπαίδευσης και κατάρτισης πρέπει να αρθρωθούν μέσα από ευρύτερες κοινωνικές και οικονομικές μεταρρυθμίσεις σε άλλους πολιτικούς τομείς. Η στρατηγική για την παιδεία ενθαρρύνει μια ολιστική προσέγγιση στοχευμένη στη δια-τομεακή συνεργασία, η οποία μπορεί να δώσει ρεαλιστικότερες και καλύτερες απαντήσεις στις προκλήσεις.
- Για αυτόν τον λόγο, **θα βελτιωθεί ο συντονισμός και η συνεργασία μεταξύ των υπουργείων και η ανάπτυξη των συνεργασιών** μεταξύ των κοινωνικών εταίρων, των εμπλεκόμενων φορέων και των τοπικών αρχών.